

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	๗
บทคัดย่อภาษาไทย	๘
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๑๑
สารบัญตาราง	๑๑
สารบัญรูป	๑๑
สารบัญแผนภูมิ	๑๑
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.3 สมมุติฐานการศึกษา	5
1.4 นิยามศัพท์	5
1.5 ขอบเขตการศึกษา	7
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย	16
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง	21
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความต้องการที่พักอาศัย	29
2.3 ทบทวนวรรณกรรม	31
2.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	51
บทที่ 3 พัฒนาการของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	53
3.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่	53
3.2 พัฒนาการของทำเลที่ตั้งและการกระจายตัวของชุมชนแออัด ในเขตเมืองเชียงใหม่	58
3.3 ลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	73
3.4 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	77

บทที่ 4	ความสัมพันธ์ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่	80
4.1	ความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2503	80
4.2	ความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2525	85
4.3	ความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2543	92
4.4	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดิน ในเขตเมืองเชียงใหม่	97
บทที่ 5	ปัญหาและความต้องการของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	100
5.1	ลักษณะทางกายภาพของชุมชนพื้นที่ศึกษา	100
5.2	ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมในชุมชน	126
5.3	ปัญหาและความต้องการของชุมชนพื้นที่ศึกษา	143
5.4	ลักษณะของชุมชนกับปัญหาและความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด	155
บทที่ 6	การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการศึกษาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับ รองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	157
6.1	แนวคิดในการเลือกตัวแปรเพื่อศึกษาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับ รองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	159
6.2	ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์	171
6.3	การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล	172
6.4	ผลของการวิเคราะห์	176
6.5	ข้อเสนอแนะพื้นที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเป็นพื้นที่รองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	177
6.6	ข้อดีและข้อจำกัดของการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการ ศึกษาพื้นที่เหมาะสม	180
บทที่ 7	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	182
7.1	สรุปผลการศึกษา	182
7.2	อภิปรายผลการศึกษา	186
7.3	ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา	189
7.4	ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	190

7.5 ข้อเสนอแนะ	190
บรรณานุกรม	196
ภาคผนวก ก	207
ภาคผนวก ข	225

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ปี พ.ศ.2543	11
1.2 ลักษณะของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	16
1.3 ลักษณะของชุมชนพื้นที่ศึกษา	17
1.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชน	18
3.1 การใช้ที่ดินในเมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2543	56
3.2 สรุปลักษณะของย่านที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2478 – พ.ศ.2503	61
3.3 สรุปลักษณะของชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2504 – พ.ศ.2525	66
3.4 สรุปลักษณะของชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2526 – พ.ศ.2543	72
3.5 ที่ตั้งชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ พิจารณาจากระยะห่างจากย่านศูนย์กลางธุรกิจ การค้าของเมือง	73
3.6 ที่ตั้งสัมพันธ์ของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	75
3.7 การครอบครองที่ดินของชุมชนแออัด ในเขตเมืองเชียงใหม่	75
3.8 กรรมสิทธิ์ที่ดินของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่	78
4.1 ความสัมพันธ์ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2503	82
4.2 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2503 พิจารณาจากระยะห่างจากศูนย์กลางการค้าของเมือง	84
4.3 ความสัมพันธ์ของชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2525	87
4.4 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2525 พิจารณาจากระยะห่างจากศูนย์กลางการค้าของเมือง	89
4.5 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2525 พิจารณาจากการครอบครองที่ดิน	90
4.6 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2525 พิจารณาจากอายุของชุมชน	91
4.7 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2543	94
4.8 ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2543 พิจารณาจากระยะห่างจากศูนย์กลางการค้าของเมือง	95

4.9	ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2543 พิจารณาจากการครอบครองที่ดิน	96
4.10	ความสัมพันธ์ของทำเลที่ตั้งชุมชนแออัดกับการใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2543 พิจารณาจากอายุของชุมชน	97
5.1	สภาพทั่วไปในด้านต่าง ๆ ของชุมชนพื้นที่ 6 แห่ง	102
5.2	สาเหตุในการย้ายจากที่อยู่อาศัยเดิมเข้าสู่ชุมชนพื้นที่ศึกษาทั้ง 6 แห่งในปัจจุบัน	136
5.3	อัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามปัญหาของชุมชน	145
5.4	อัตราส่วนร้อยละของความต้องการของครัวเรือนตัวอย่างในชุมชนพื้นที่ศึกษา	150
6.1	พื้นที่พิจารณาสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	167
6.2	ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่เหมาะสมในการรื้อย้าย ชุมชนแออัด	171
6.3	พื้นที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชน	176

สารบัญรูป

รูป	หน้า
1.1 การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดที่ได้ดำเนินการผ่านมา	2
1.2 ที่ตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่	8
1.3 ที่ตั้งชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2543	10
2.1 โครงสร้างที่อยู่อาศัยของเมืองชिकाโกในช่วงทศวรรษ 1920	21
2.2 ทฤษฎีวงแหวนร่วม	22
2.3 ทฤษฎีรูปเดี่ยว	24
2.4 ทฤษฎีหลายศูนย์กลาง	25
2.5 การใช้ที่ดินในเมืองที่ไม่ใช่ตะวันตก	27
2.6 ชนิดของการเคลื่อนย้ายของผู้มีรายได้น้อยในเมืองในประเทศกำลังพัฒนา	28
2.7 ระดับรายได้กับการเปลี่ยนแปลงความต้องการที่พักอาศัย	30
2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา	52
3.1 การใช้ที่ดินในเมืองเชียงใหม่ปีพ.ศ.2543	55
3.2 ที่ตั้งและการกระจายตัวของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ในช่วง พ.ศ.2478 – 2503	59
3.3 ที่ตั้งและการกระจายตัวของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ในช่วง พ.ศ.2504 – 2525	64
3.4 ที่ตั้งและการกระจายตัวของชุมชนแออัดในเขตเมืองเชียงใหม่ในช่วง พ.ศ.2526 – 2573	69
4.1 การใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2503	81
4.2 ที่ตั้งชุมชนแออัดและการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2503	83
4.3 การใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2525	86
4.4 ที่ตั้งชุมชนแออัดและการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2525	88
4.5 ที่ตั้งชุมชนแออัดและการใช้ที่ดินในเขตเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2543	93
5.1 ที่ตั้งชุมชนพื้นที่ศึกษา	101
5.2 การใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยและที่ดิน ในชุมชนพื้นที่ศึกษา	108
5.3 สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่ศึกษาจำแนกตามแหล่งที่มาของน้ำเพื่อการอุปโภค	110

5.4	สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่ศึกษาจำแนกตามแหล่งที่มาของแสงสว่าง	113
5.5	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนวัดพระเจ้าเม็งราย	120
5.6	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนเมืองสาทรหลวง	121
5.7	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนใจแก้ว	122
5.8	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนทิพย์เนตร	123
5.9	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนคลองเงิน 2	124
5.10	แหล่งสาธารณูปการภายในรัศมี 1 กิโลเมตรของชุมชนรดไฟสามัคคี	125
5.11	สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่ศึกษาจำแนกตามลักษณะการครอบครองที่ดิน	141
6.1	ระยะห่างจากขอบเขตเทศบาลที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	160
6.2	ขอบเขตผังเมืองรวมเชียงใหม่	161
6.3	การใช้ที่ดินตามผังเมืองรวมเชียงใหม่	162
6.4	การใช้ที่ดินในปี พ.ศ.2543 ที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	164
6.5	ระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมสายหลักที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	165
6.6	ระยะห่างจากที่ตั้งชุมชนบุกรุกที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	166
6.7	ระยะห่างจากสถานศึกษาของรัฐที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	168
6.8	ระยะห่างจากสถานพยาบาลของรัฐที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	169
6.9	ระยะห่างจากตลาดและย่านการค้าที่เหมาะสมสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	170
6.10	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	173
6.11	พื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	175
6.12	พื้นที่เหมาะสมที่สุดสำหรับรองรับการรื้อย้ายชุมชนแออัด	178
7.1	ทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองขนาดกลาง	188

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
5.1 อัตราส่วนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	126
5.2 อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา	127
5.3 อัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	128
5.4 อัตราส่วนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	129
5.5 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา	131
5.6 อัตราส่วนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	133
5.7 ภูมิถิ่นาเดิมของผู้ตอบแบบสอบถามในชุมชนพื้นที่ศึกษา	134
5.8 ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม	138
5.9 อัตราส่วนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการครอบครองที่อยู่อาศัย	139
5.10 อัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดิน	142
5.11 อัตราส่วนร้อยละของปัญหาของชุมชนจำแนกตามด้านต่าง ๆ	144
5.12 อัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามประเด็นที่ต้องการ	149